

Small Business Act

Kmo-plan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

2016-2025

Balans 2016-2018
Samenvatting

December 2018

A. Het eerste Brusselse kmo-plan

De Small Business Act, die de Brusselse Hoofdstedelijke Regering in juni 2016 goedkeurde, vormt het **eerste 'kmo-plan' van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**, dat tot dan toe nog niet beschikte over een document waarin alle ambities voor de ondersteuning van kmo's staan opgesomd.

Door de voornaamste krachtlijnen van het gewestelijke economische beleid ten opzichte van Brusselse kmo's te bundelen in een document, kon men de **voornaamste richtsnoeren** die de Brusselse Hoofdstedelijke Regering wou vastleggen **objectiveren**.

De SBA omvat een **actieplan**: een geheel van 77 maatregelen die men uitwerkte om vooruitgang te boeken in elk van de gekozen richtingen. De SBA wil een overkoepelend instrument worden, dat alle actoren moet toelaten om de richtsnoeren inzake ondernemerschap voor de periode 2016-2025 te kennen. De SBA maakt het mogelijk om sinds 2016 vaststellingen en oplossingen voor problemen en reacties op opportuniteiten te delen en uit te wisselen tussen zowel de Brusselse Hoofdstedelijke Regering als het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Economische en Sociale Raad.

In de SBA erkennen we **de kracht van de grote diversiteit van de ondernemers** in Brussel. Hij is immers gericht op alle kmo's en alle vormen van ondernemerschap:

- ondernemingen gaande van start-ups van nog geen drie dagen jong tot drie generaties oude familiebedrijven;
- personen die hun eigen job creëren, maar die geen van de voornaamste in Brussel gesproken talen beheersen;
- 'gazellen' met veel potentieel;
- vrouwelijke ondernemers;
- ondernemers met een migratieachtergrond;
- alleen werkende ondernemers of ondernemers die in een coöperatieve vennootschap werken ...

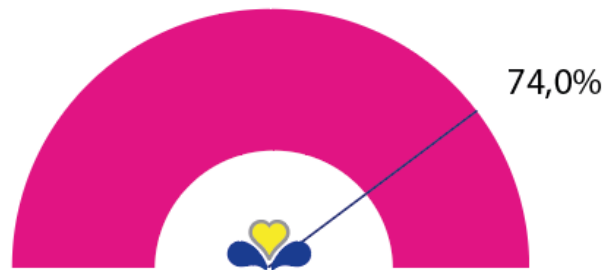
De SBA noopt tot gewestelijke actie aangepast aan die diversiteit, door het – aan de voornaamste types ondernemers aangepaste – aanbod aan overheidsdiensten en private diensten te coördineren en de diversiteit en creativiteit van Brusselaars te benutten.

B. De uitvoeringsgraad van de SBA in een oogopslag

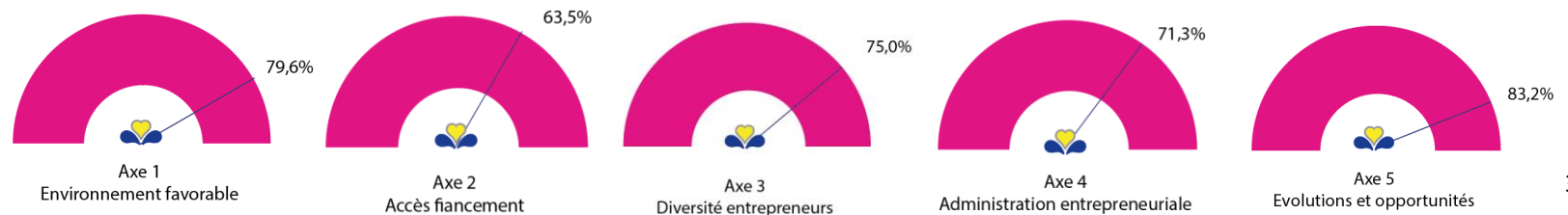
In december 2018 is de SBA globaal gezien voor 74% uitgevoerd. Elke pijler werd afzonderlijk geëvalueerd in het licht van de effectief uitgevoerde maatregelen.

De SBA omvat 77 maatregelen. De uitvoeringsindicatoren van elk van deze 155 submaatregelen werd geëvalueerd volgens het onderstaande scoresysteem:

- 100 % = voltooide maatregel
- 90 % = bijna voltooide maatregel (geen belemmering voor de voltooiing ervan voor het einde van de legislatuur) OF doelstelling behaald maar verbetering van de kwaliteit nog lopende
- 75 % = maatregel waarvan de voltooiing nog werk vereist dat niet rond zal zijn voor het einde van de legislatuur
- 50 % = maatregel waarvoor nog veel werk vereist is om de in de SBA vastgestelde doelstelling te bereiken
- 25 % = maatregel waarvoor de grote lijnen zijn afgebakend OF waarvan de implementering van start gaat
- 0 % = niet uitgevoerd

Evaluation globale

C. Een momentopname van het Brusselse ondernemerschap twee jaar na de SBA

Het is nog te vroeg om de precieze impact van de sinds juni 2016 in het kader van de SBA geïmplementeerde maatregelen op deze economische gezondheidsindicatoren te kunnen meten. We moeten eerst eens stap achteruit kunnen nemen om het specifieke aandeel van het gevoerde beleid in de positieve impact te kunnen beoordelen. Zo'n werk vereist een nauwkeurige methodologie. De Brusselse economie wordt immers sterk beïnvloed door dynamieken die het gewestelijke beleidskader te buiten gaan. Ze heeft bovendien maandenlang geleden onder de gevolgen van de aanslagen uit 2016.

Toch kan men een vaststelling maken: de Brusselse ondernemersdynamiek wordt geconsolideerd.

De ambitie van de in juni 2016 goedgekeurde SBA bestond erin om op termijn een positieve impact te verkrijgen op drie hoofdindicatoren. De doelstelling bestaat er immers in te werken rond:

1. *INDICATOR NR. 1: Een bestendiging of toename van het aantal kmo's, met name via de handhaving van het percentage opgerichte ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en via een verhoging van het overlevingspercentage van kmo's.*
2. *INDICATOR NR. 2: Een toename van de tewerkstelling bij kmo's via eigen jobcreatie voor ondernemers, via de aanwerving van bedienden bij groeiende bedrijven en via het behoud van bestaande jobs.*
3. *INDICATOR NR. 3: Een verhoging van de toegevoegde waarde gegenereerd door kmo's bovenop de jobs, door in te spelen op de behoeften van de Brusselaars en van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, bij te dragen aan de gewestelijke begroting om Brussel toe te laten antwoorden op collectieve uitdagingen uit te wisselen en bij te dragen tot de welvaart en de levenskwaliteit.*

INDICATOR NR. 1: bestendinging of toename van het aantal kmo's

1. **In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft het aantal btw-plichtige ondernemingen de 100.000 overschreden.** In eind 2017 telde het gewest meer dan 7.500 ondernemingen meer dan in 2015 (104.705 in 2017 ten opzichte van 97.171 in 2015, wanneer de SBA werd voorbereid). Dat stemt overeen met **649 ondernemingen per km², ten opzichte van 602 in eind 2015.** In Vlaanderen ging het om 42 ondernemingen per km² en in Wallonië om 15.
2. **De 'demografische' samenstelling van de Brusselse kmo's evolueert. Zo ziet men een mooie toename van het aantal micro- en kleine ondernemingen die bezoldigd personeel tewerkstellen (kmo's met minder dan 50 werknemers).** Tussen 2015 en 2017 **steeg** het aantal kmo's dat 1 tot 50 bezoldigde werknemers met hoofdzetel in Brussel **met 4% (+ 1.252 micro- en kleine ondernemingen).** Die vooruitgang is voornamelijk te wijten aan de toename van het aantal micro-ondernemingen (1 tot 9 loontrekkenden), zoals u kunt zien in afbeelding 1. Het aantal middelgrote ondernemingen (met 50 tot 250 werknemers) bleef dan weer nagenoeg ongewijzigd tussen 2015 en 2017 (+ 4 ondernemingen, met een toename in 2016 gevolgd door een afname in 2017).
3. **De best vertegenwoordigde sectoren** Meer dan de helft van de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgerichte btw-plichtige ondernemingen wordt opgericht in gespecialiseerde, wetenschappelijke of technische sectoren (juridische en boekhoudkundige activiteiten, managementadvies, ...), de bouwsector of de handelssector. Heel wat Brusselse ondernemingen worden ook opgericht in de drie volgende sectoren: de horecasector, de ICT-sector en de sector van administratieve en ondersteuningsdiensten. Die drie sectoren zijn goed voor bijna een kwart van de nieuw opgerichte ondernemingen in Brussel.
4. Het percentage opgerichte ondernemingen in Brussel blijft het hoogste in het land: tussen de 12,5% en 12,9% – met een onderbreking in 2016 – en al 8,8% in 2018 voor een periode die overeenstemt met de eerste acht maanden van het jaar, waardoor een toename in 2018 mogelijk is. **In 2016 en 2017 lag het percentage opgerichte ondernemingen in Brussel ongeveer 2 procentpunt hoger dan in de andere gewesten.**
5. **Dankzij dit percentage kan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich onderscheiden van andere grote steden:** het percentage opgerichte btw-plichtige ondernemingen is er het hoogste van alle grote steden, met een percentage van 12,6% in Brussel, ten opzichte van 11,4% in Luik en 11,3% in Antwerpen.

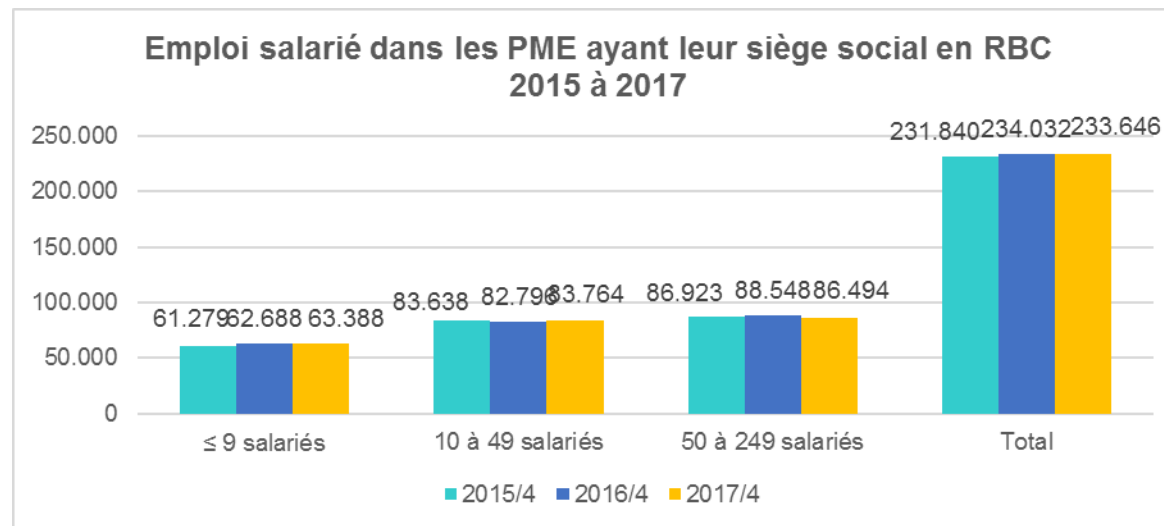
6. **Het overlevingspercentage van ondernemingen na vijf jaar in Brussel bleef min of meer stabiel:** 66,6% in 2016, 67,1% in 2017 en 65,4% in 2018 (bron: Graydon-Unizo-Ucm, StartersAtlas). Het percentage ligt momenteel dichtbij het Vlaamse (66,7%) en hoger dan het Waalse (62,6%). De doelstelling bestaat erin dit percentage op termijn significanter te verhogen. Dat moet een prioritaire doelstelling zijn bij de verdere implementering van de SBA in de komende jaren. **Intussen moet men al opmerken dat de onveranderlijkheid van het percentage een positief element vormt in vergelijking met de overige gewesten.** Ten opzichte van 2013 daalde het overlevingspercentage van ondernemingen verhoudingsgewijs immers meer in Vlaanderen en Wallonië dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (67,2% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 71,7% in het Vlaams Gewest en 65,7% in het Waals Gewest).
7. Dit hoge percentage opgerichte ondernemingen gaat evenwel hand in hand met een verhoudingsgewijs hoger percentage stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen (ongeveer 8%, ten opzichte van 6% in Vlaanderen en 7% in Wallonië)¹. In alle gewesten daalden die percentages in de voorbije twee jaar; in 2016 en 2017 schommelden ze in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest rond de 8 à 8,5%, terwijl het percentage de voorbije drie jaar hoger lag dan 9% (Statbel).

Ondanks die stopzettingen blijft het nettosaldo positief. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijft de twee andere gewesten overklassen in termen van nettoprocentage opgerichte btw-plichtige ondernemingen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertoonde immers een netto-oprichtingspercentage van 4,6% in 2016 (ten opzichte van respectievelijk 4,2% en 3,2% in Vlaanderen en Wallonië) en 4,2% in 2016 (ten opzichte van respectievelijk 4,1% en 3% in Vlaanderen en Wallonië) (afbeelding 4). Hoewel de gegevens met betrekking tot de btw-plichtige ondernemingen beïnvloed worden door de veranderingen aan de regelgeving op dat vlak in de voorbije jaren, lijkt de sterke nettostijging van de laatste jaren niet uitsluitend voort te vloeien uit deze methodologische evoluties. De netto-oprichtingspercentages stegen in alle drie de gewesten (die bedroegen in 2012 immers 1,8% in Wallonië, 1,9% in Vlaanderen en 3,5% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

¹ Wanneer een onderneming in de vorm van een natuurlijke persoon een vennootschap wordt, wordt die eerste stopgezet en de tweede opgericht. De percentages opgerichte en stopgezette ondernemingen zijn dus enigszins overschattingen.

INDICATOR NR. 2: een toename van de tewerkstelling bij kmo's?

1. Brusselse kmo's genereren meer dan 230.000 jobs. Het aantal bezoldigde arbeidsplaatsen bij kmo's met hoofdzetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – de enige beschikbare gegevens op dat vlak – ging er sterk op vooruit. Er kwamen namelijk 1.800 arbeidsplaatsen bij tussen 2015 en 2017. Die evolutie is voornamelijk te danken aan de activiteit van micro-ondernemingen (die 1 tot 10 loontrekkenden tewerkstellen) (+ 2.019 arbeidsplaatsen) en een betrekkelijk beperkte toename van het aantal kleine ondernemingen (die 10 tot 50 loontrekkenden tewerkstellen) (+ 126 eenheden). Bij grotere kmo's (met 50 tot 250 loontrekkenden) daalde het aantal arbeidsplaatsen echter tussen 2015 en 2017 (- 429 eenheden). Merk op dat 78% van de Brusselse ondernemingen in eind 2017 geen bezoldigd personeel tewerkstelde.

2. In 2017 overschreed het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de drempel van de 100.000 zelfstandigen: in eind 2017 was het Brussels Hoofdstedelijk Gewest namelijk 101.335 zelfstandigen rijk (exclusief meewerkende gezinsleden). **Het aantal zelfstandigen onderworpen aan de sociale zekerheid steeg tussen 2015 en 2017 met meer dan 4.800 eenheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat is een toename met 5%.**
3. **Driekwart van de Brusselse zelfstandigen oefent een activiteit uit in hoofdberoep;** dat is een groter aandeel dan in Vlaanderen en Wallonië (ongeveer twee derde). Tot slot mag het belang van vrije beroepen voor de Brusselse gewestelijke economie zeker belicht worden. 38% van de Brusselse zelfstandigen oefent een vrij of intellectueel beroep uit (het Belgische gemiddelde belooft 32%).

INDICATOR NR. 3: een verhoging van de toegevoegde waarde gegenereerd door kmo's bovenop de jobs

Het ontbreekt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest momenteel aan een solide indicator op dit vlak. Het gewest zou zich echter binnenkort moeten kunnen baseren op de werkzaamheden van het Federaal Planbureau, dat onlangs een studie voortbracht over welzijnsindicatoren op Belgische schaal (Aanvullende indicatoren naast het bbp, februari 2018). De keuze voor de uiteindelijke indicatoren is echter nog niet volledig gemaakt.

Die positieve tendensen zouden slechts de eerste tekenen moeten zijn van de verbetering van het Brusselse ondernemersklimaat, die in de toekomst nog zouden kunnen versterken. Vanaf 2019 zullen immers verschillende effecten van de Small Business Act voelbaar worden. Een groot deel van de geïmplementeerde maatregelen bereikt de kmo's immers pas sinds 2018. Dat is niet verwonderlijk als men weet welke voorbereidings- en wijzigingstermijnen gelden voor een wetgevende tekst of met welk aantal factoren men rekening moet houden bij de operationele implementering van veranderingen, zoals aanwervingen bij overheidsinstellingen. Daar was al aan gedacht wanneer de SBA bekrachtigd werd als vertaling van de politieke wil om **het ondernemersklimaat in Brussel geleidelijk aan en structureel te verbeteren.**

D. De verwezenlijkingen van de voorbije twee jaar

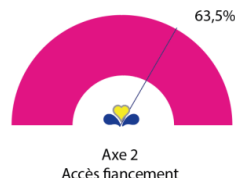
In dit gedeelte presenteren we **25 voorbeelden van betekenisvolle verwezenlijkingen** van de SBA

Hoofdstuk 1: een ondernemersvriendelijke omgeving creëren

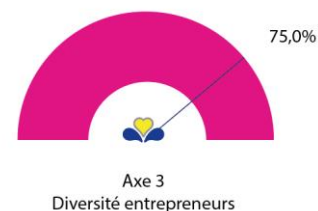
1. **De uitbreiding van de dienst 1819**, het enige aanspreekpunt voor ondernemers. Hun website krijgt **50.000 bezoekers per maand** en de adviseurs beantwoorden bijna **8.500 vragen per jaar** (stijging met 90% tussen 2014 en 2018). Die uitbreiding vond plaats via onder meer de vertaling van de content van de 1819-website naar het Engels en de oprichting van het infopunt, een fysieke plek waar al meer dan 1.700 geïnteresseerden in ondernemerschap langskwamen (16% van de vragen aan de dienst 1819 komt al binnen via deze weg).
2. De bewustmakingsstrategie voor jongeren ‘Young Entrepreneurs of Tomorrow’ maakte het al mogelijk **8.400 jongeren** en meer dan 450 tussenpersonen **bewust te maken van ondernemerschap** sedert 2016, en dit dankzij de financiering van 20 projecten.
3. **De lancering van de eerste drie ‘business passes’** (ondernemerspakketten) **van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**, die al **meer dan 180 ondernemers** konden overtuigen **amper zes weken** na de lancering ervan in oktober 2018.
4. De lancering van hub.brussels, de enige actor voor de ondersteuning van ondernemers in elk stadium van hun levenscyclus, gaande van de oprichting ervan tot hun internationalisering.
5. **De uitbreiding van de pro-kmo-diensten van Actiris**, dat met bijna **6.000 ondernemingen (klanten) samenwerkte in 2017**, goed voor een toename met 8% ten opzichte van 2016. Actiris verwerkte meer dan 12.000 ‘Select’-vacatures (preselectie van kandidaten voor werkgevers) in 2017, waarvan meer dan 2.300 vacatures afkomstig van ondernemingen van minder dan 20 personen. Dat is een toename met 11% in twee jaar voor de voor werkgevers bestemde dienst Select.
6. **De vereenvoudiging van de Activa-steun** voor Brusselse ondernemingen, dankzij het nieuwe gewestelijke Activa-systeem, dat al meer dan 3.200 Brusselse werknemers hielp (cijfers uit juli 2018). Het gaat dus onrechtstreeks om honderden Brusselse kmo’s waarvoor de loonkosten voor die werknemers verlaagd zijn (€ 15.900 over een periode van 30 maanden).

Hoofdstuk 2: de toegang tot financiering verbeteren;

7. De reorganisatie van finance.brussels/de GIMB-groep, na een audit ervan, met het oog op een vereenvoudiging van de dochtermaatschappijen ervan en een reorganisatie van zijn financieringsstrategie.
8. De oprichting van specifieke investeringsfondsen: het fonds screen.fund voor structurerende audiovisuele coproductie, het fonds brucircle.brussels voor innovatieve kmo's uit de circulaire economie en het fonds voor sociaal ondernemerschap COOPus voor sociale coöperatieve ondernemingen. Voorts was er nog de uitbreiding van de dochtermaatschappij Brustart om Brusselse kmo's te ondersteunen in het stadium voorafgaand aan het op de markt brengen van hun product of dienst en de uitbreiding van de dochtermaatschappij Brusoc voor microkredieten.
9. De oprichting van een kredietbemiddelaar om Brusselse kmo's een neutrale tussenpersoon te geven die de dialoog en het evenwicht tussen hen en de banken kan trachten te herstellen.
10. Hervormde gewestelijke investeringspremies die beter inspelen op de behoeftes van kmo's en meer bepaald micro-ondernemingen, met name dankzij de vermindering van het minimaal vereiste investeringsbedrag.
11. De uitbreiding van de partnerschappen tussen finance.brussels en de privéactoren op het vlak van financiering die niet tot het bankwezen behoren, zoals Be.Angels, LITA.co en Look&Fin, alsook de fondsen Théodorus, Seeder fund en St'Art Invest. Wanneer het laureaten van een SBA-projectoproep betreft, worden bepaalde actoren bijgestaan in hun project, zoals Credal voor de lancering van zijn project voor een investeringsfonds van vijf miljoen euro in ondernemingen met een maatschappelijke impact.

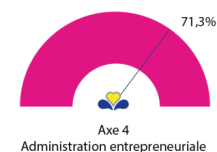
Hoofdstuk 3: Inzetten op de diversiteit van de ondernemers, een Brusselse goudmijn

12. De stimulering van het Brusselse sociale ondernemerschap, met een nieuw wettelijk kader, dat sociale ondernemingen uit alle sectoren erkent, een Brussels centrum voor sociaal ondernemerschap (Coop-City) en de ondersteuning van 40 sociale ondernemingsprojecten via een jaarlijkse projectoproep (ter waarde van € 500.000 in 2016 en € 1.000.000 in 2018), waarbij dat alles het mogelijk maakt het sociale ondernemerschap stelselmatig uit te rollen tot iets dat socioprofessionele inschakeling overstijgt.
13. Een heuse uitbreiding van het aantal vrouwelijke ondernemers in Brussel, dat voortaan gemeten zal worden aan de hand van een barometer die moet toelaten tendensen en behoeften te identificeren. Met al die activiteiten werden ongeveer 3.000 deelnemers

bereikt en wordt er een bijzondere nadruk gelegd op rolmodellen en inspirerende verhalen. Een sterk netwerk van meer dan 20 partners dat de specifiek aan ondernemers aangeboden activiteiten structureert.

14. **De partnerschappen met organisaties die nauw samenwerken met ondernemers met een migratieachtergrond**, om alle ondernemers toe te laten bij te dragen tot de economische ontwikkeling van ons gewest, en dit dankzij de tussenkomst van gewestelijke experts in uitzendingen van 'diversiteitsmedia' of live informatiesessies door ondernemersverenigingen, maar ook dankzij de lancering van het infopunt van de dienst 1819 en de vertaling van de content van de 1819-website naar het Engels.
15. **De ondersteuning van zelfstandige ondernemers die actief zijn in activiteitencoöperaties** via de uitwerking van een **stabiel wetgevend kader** voor hen, dat ook een verbetering van de kwaliteit van de begeleiding moet toelaten.
16. De ondersteuning van student-ondernemers dankzij de lancering van twee ruimtes en programma's voor hen, zowel op de Solvaycampus als bij ICHEC.

Hoofdstuk 4: de relatie tussen de kmo's en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verbeteren

17. **Het digitale platform Mybee, waarmee kmo's hun subsidieaanvragen online kunnen indienen** sedert 1 december 2018, maar ook hun dossiers opvolgen en corresponderen met het bestuur op een beveiligde manier, zonder dat ze hun documenten opnieuw moeten indienen voor elke aanvraag. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beheerst zijn subsidies aan ondernemingen voortaan zoals innovatieve kmo's hun e-commercewebsite beheren.
18. **Een vereenvoudiging van de wetgeving inzake stedenbouwkundige vergunningen**, met een nieuw Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO), dat een rationalisering van de procedures toelaat, alsook een inkorting van de termijnen, de vervanging van de huidige ordeterminen door striktere termijnen en de mogelijkheid om stedenbouwkundige en milieuvergunningaanvragen in een keer in te dienen. Daarnaast werden de milieuvergunningen en de lijst met ingedeelde inrichtingen herzien.
19. **De coördinatie van de verzoeken van besturen aan kmo's**, dankzij de fusie van Impulse, Atrium en BIE tot een eenloket.
20. **Administratieve maatregelen die moeten toelaten de betalingsachterstanden te verminderen tegen 2020**, met name dankzij een digitalisering van de workflow bij het gewestelijke bestuur, de ontwikkeling van performante tools voor de Brusselse overheidsinstellingen en de invoering van prestatie-indicatoren.

21. **De evolutie richting pro-kmo-overheidsopdrachten, met een betere opdeling in percelen en betere informatieverstrekking over praktijken die kmo's kunnen bevorderen.** Voorts komt er binnenkort een portaalsite die de zichtbaarheid van ondernemingen die al werken en diensten leverden voor overheden moet verbeteren.

Hoofdstuk 5: ondersteunen van de ondernemingen doorheen evoluties en opportuniteiten

22. **De ondersteuning van de digitale sector dankzij de NextTech-maatregelen,** waaronder de oprichting van DigitYser (het referentiepunt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor alle acteurs actief op het vlak van Big Data, IoT en VR). Voorts waren er de NextTech-projectoproep, die het mogelijk maakte 14 projecten te financieren voor meer dan € 750.000, het programma 'Women in Tech', waarbij men gerichte activiteiten organiseerde om voor deze doelgroep – die historisch gezien minder aanwezig is in technologische beroepen – de stap naar zo'n job kleiner te maken, en de tweede editie van het Women Code Festival, waarmee men in 2018 1.800 meisjes en vrouwen kon bewustmaken.
23. **De versnelling van de ondernemersbeweging op het vlak van circulaire economie,** dankzij een reeks begeleidingsmaatregelen (222 ondernemers kregen al begeleiding), bewustmakingsmaatregelen (1.200 economische operatoren bewustgemaakt via 78 events en seminars) en financieringsmaatregelen (139 projecten werden al gefinancierd voor een totaalbedrag van 8,3 miljoen euro).
24. **De uitbreiding van de steun aan innovatieve kmo's,** dankzij de uitbreiding van de gewestelijke investeringscapaciteit voor innovatieve ondernemingen in de fase voorafgaand aan het op de markt brengen van hun product of dienst (creatie van het product Bruseed en herfinanciering van de dochtermaatschappij Brustart van finance.brussels), de lancering van twee publieke fablabs, waarvan een in het gewestelijke incubatiecentrum Greenbizz, en de creatie van een dasyteem t kmo's moet toelaten hoogopgeleid personeel van onderzoeksinstituten of grote ondernemingen te detacheren om onderzoeks- en innovatieprojecten te organiseren.
25. **Een sterke dynamiek om kmo's aan te zetten tot internationalisering,** dankzij uitgebreide steun voor buitenlandse handel, een Brexit-strategie die beoogt gerichte activiteiten aan te trekken, de modernisering van de Brussels Foreign Investors Hub en een programma van bijna 100 pro-internationaliseringsactiviteiten in 2018.